

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในปี 2556 สถานการณ์ราคายางพาราตกต่ำกลายเป็นประเด็นที่หลายฝ่ายให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากราคายางพารา โดยเฉพาะยางแผ่นรมควันชั้น 3 ที่มีเคยปรับขึ้นไปเป็นสูงสุดที่ระดับราคาเฉลี่ยในเดือน กุมภาพันธ์ ปี 2554 เท่ากับ 180.53 บาทต่อกิโลกรัม ดังตารางที่ 1 ได้ปรับตัวลดลงมาตลอด โดยในเดือน กันยายน ปี 2556 ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 มีราคาเฉลี่ยเท่ากับ 79.52 บาทต่อกิโลกรัม จนกระทั่งเกิดการชุมนุมของเกษตรกรสวนยางพาราเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลเร่งแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร็ว

ทั้งนี้หากย้อนกลับไปพิจารณาราคายางพาราในอดีตแล้วจะพบว่า ราคาอยู่ในระดับที่สูงกว่าในปัจจุบันเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในช่วงปี 2554 ดังตารางที่ 1 ซึ่งมีราคาเฉลี่ยรายเดือนอยู่ระหว่าง 93.77-108.53 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้เป็นช่วงสถานการณ์ที่สร้างความพึงพอใจให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพาราเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกัน แต่ในปัจจุบันนี้สถานการณ์ดังกล่าวข้างต้นกลับพลิกผันไปทางตรงกันข้าม เนื่องจากนับตั้งแต่ปลายปี 2554 จนกระทั่งปี 2556 ราคายางพาราก็ปรับตัวลดลง ส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยาง และทำให้เศรษฐกิจซบเซาได้เช่นเดียวกันเนื่องจากกำลังซื้อของผู้บริโภคคนน้อยลง

ความตกต่ำของราคายางพารานั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว ทำให้ความต้องการใช้น้อย ประกอบกับปริมาณสต็อกยางพาราของรัฐบาลยังมีอยู่ประมาณ 200,000 ตัน ทำให้รัฐบาลชะลอโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายาง ขณะเดียวกันก็มีข้อเรียกร้องจากเกษตรกรชาวสวนยางให้รัฐบาลรับซื้อยางแผ่นรมควันชั้น 3 ในราคากิโลกรัมละ 100 บาท ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางประเมินว่า เป็นราคาที่เกษตรกรสามารถดำรงชีวิตอยู่

ตารางที่ 1 ราคาอย่างแผ่นรมควัน ชั้น 3 เฉลี่ยรายเดือน ปี 2546- 2556 ณ ตลาดกลางยางพารา อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

เดือน	ปี 46	ปี 47	ปี 48	ปี 49	ปี 50	ปี 51	ปี 52	ปี 53	ปี 54	ปี 55	ปี 56
ม.ค.	35.95	44.00	41.76	71.13	69.89	83.01	48.50	96.31	160.86	105.33	89.89
ก.พ.	39.00	45.69	45.46	76.07	77.01	85.96	48.63	99.59	180.53	114.87	86.42
มี.ค.	43.08	48.76	47.91	77.80	74.75	84.12	48.95	105.84	152.75	112.31	83.13
เม.ย.	40.79	50.57	49.28	75.38	77.42	86.70	53.42	118.07	164.71	111.63	78.77
พ.ค.	40.29	52.46	52.13	92.30	79.31	93.79	56.70	112.24	149.36	108.69	87.12
มิ.ย.	40.17	53.43	58.17	99.19	74.41	103.97	54.35	112.96	141.68	95.50	82.25
ก.ค.	39.21	48.42	66.74	87.20	65.94	103.97	56.68	102.80	133.58	92.15	74.73
ส.ค.	40.66	47.62	62.91	75.61	68.56	96.18	65.93	103.37	131.37	82.07	74.59
ก.ย.	42.14	47.74	66.09	61.95	70.18	93.02	69.46	106.26	130.33	85.46	79.52
ต.ค.	48.32	48.81	66.22	62.77	75.68	65.67	74.07	110.07	115.41	89.46	79.35
พ.ย.	46.39	46.61	61.84	53.90	80.68	55.85	79.96	122.75	93.69	81.00	72.13
ธ.ค.	44.79	42.94	66.36	57.20	79.10	38.99	87.03	136.13	93.77	85.00	73.51
เฉลี่ย	41.73	48.09	57.07	74.21	74.41	82.60	61.97	110.53	137.34	96.96	81.82

ที่มา: สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (สกย.)

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาราคาอย่างแผ่นรมควันชั้น 3 ตั้งแต่เดือน ปี 2546 ถึงปี 2556 จะเห็นว่าราคาเฉลี่ยแผ่นรมควันชั้น 3 รายเดือนต่ำสุดอยู่ที่ 35.95 บาท และสูงสุดในเดือนกุมภาพันธ์ ปี 2556 โดยนับตั้งแต่เดือนมกราคม ปี 2546 ราคาอย่างผ่านรมควันชั้น 3 มีราคาไม่เกิน 100 บาทต่อกิโลกรัม จนกระทั่งในเดือนมิถุนายน และเดือนกรกฎาคม ปี 2551 ราคาเฉลี่ยอย่างแผ่นรมควันชั้น 3 จึงปรับตัวขึ้นไปอยู่ที่ระดับ 103.97 บาทต่อกิโลกรัม การเปลี่ยนแปลงราคาอย่างพาราในช่วงเวลาดังกล่าว มีลักษณะค่อนข้างค่อยเป็นค่อยไป ต่างกับการเปลี่ยนแปลงราคาอย่างพาราในช่วง ปี 2551-2554 นั่นคือนับตั้งแต่เดือนธันวาคม ปี 2551 ราคาเฉลี่ยอย่างแผ่นรมควันชั้นมีราคาที่ 38.99 บาทต่อกิโลกรัม ได้ปรับตัวสูงขึ้นทุกเดือน จนกระทั่งในเดือนกุมภาพันธ์ปี 2554 ยางแผ่นรมควันชั้นมีราคาต่อกิโลกรัมละ 180.53 บาท ซึ่งถือเป็นราคาอย่างแผ่นรมควันที่สูงสุดในประวัติศาสตร์ แต่หลังจากราคาอย่างพาราก็ปรับตัวลดลงมาตลอด แม้ว่าบางช่วงเวลาจะปรับตัวสูงขึ้น แต่ก็เป็นการปรับตัวสูงขึ้นในระยะสั้น แต่ในระยะยาวราคาอย่างพาราปรับตัวลดลงมาตลอด จนกระทั่งมีราคา 73.51 บาทต่อกิโลกรัมในเดือนธันวาคม ปี 2556

ความไม่มีเสถียรภาพของราคายางพาราดังกล่าว สอดคล้องกับการผลิต ปริมาณการส่งออก และ ปริมาณสต็อกยางพาราของไทยระหว่างปี 2545-2556 ดังตารางที่ 2 จะเห็นว่า นับตั้งแต่ปี 2545 ปริมาณการ ผลิตยางพาราของไทยเพิ่มขึ้นจาก 2,615,104 ตัน เพิ่มเป็น 3,778,010 ตัน ในปี 2555 การส่งออกในช่วงเวลา ดังกล่าวเพิ่มขึ้นจากจำนวน 2,354,416 ตัน เป็น 3,12,332 ตันในปี 2555 โดยในช่วงที่ราคายางแผ่นรมควัน เฉลี่ยสูงสุดในปี 2554 ปริมาณการผลิตยางพารามีมากถึง 3,569,033 ตัน แต่เมื่อราคายางพาราปรับตัวลดลง ปริมาณสต็อกยางพาราปรับตัวเพิ่มขึ้นทันทีจาก 361,557 ตันในปี 2554 เป็น 516,675 ตันในปี 2555

ตารางที่ 2 ผลผลิตยางธรรมชาติของประเทศไทย ปี 2545 - 2556 (หน่วย (Unit) : ตัน (Tonnes))

ปี (Year)	การผลิต (Production)	การส่งออก (Export)	ใช้ในประเทศ		
			(Domestic consumption)	สต็อก (Stock)	(Import)
2545 (2002)	2,615,104	2,354,416	278,355	196,680	1,347
2546 (2003)	2,876,005	2,573,450	298,699	202,240	1,704
2547 (2004)	2,984,293	2,637,096	318,649	232,560	1,772
2548 (2005)	2,937,158	2,632,398	334,649	204,256	1,585
2549 (2006)	3,136,993	2,771,673	320,885	249,895	1,204
2550 (2007)	3,056,005	2,703,762	373,659	230,390	1,911
2551 (2008)	3,089,751	2,675,283	397,595	251,721	4,458
2552 (2009)	3,164,379	2,726,193	399,415	293,659	3,167
2553 (2010)	3,252,135	2,866,447	458,637	227,252	6,542
2554 (2011)	3,569,033	2,952,381	486,745	361,557	4,398
2555 (2012)	3,778,010	3,121,332	505,052	516,675	3,492
2556 (2013) ม.ค.-มี.ค.	1,673,483	1,510,881	254,000	2,951,287	0

ที่มา: สมาคมยางพาราไทย

ตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า การส่งออกยางพาราของไทยมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ นั่นคือ สัดส่วน การส่งออกยางแท่งมีมากกว่ายางแผ่นรมควัน นับตั้งแต่ปี 2548 เป็นต้นมา ทั้งนี้ปริมาณการส่งออกยางแผ่น รมควันเริ่มลดลง จากจำนวน 1,049,995 ตันในปี 2545 เหลือเพียง 642,241 ตันในปี 2555 แต่ปริมาณการ ส่งออกยางแท่งกลับเพิ่มจากจำนวน 828,561 ตันในปี 2545 เป็น 1,318,417 ตันในปี 2555 แสดงให้เห็นว่า อุตสาหกรรมยางพาราของไทยมีการพัฒนาในแง่การแปรรูปมากขึ้น

ตารางที่ 3 ปริมาณการส่งออกยางธรรมชาติ แยกตามประเภทหลัก ปี 2545 - 2556 (หน่วย : ตัน)

ปี	ยางแผ่นรมควัน	ยางแท่ง	น้ำยางข้น	ยางผสม	อื่นๆ	รวม
2545	1,049,995	828,561	382,457	6,886	86,517	2,354,416
2547	1,003,309	993,504	488,559	82,443	60,236	2,627,442
2548	920,972	1,109,327	488,675	36,700	76,724	2,632,398
2549	938,984	1,069,345	555,905	129,564	77,875	2,771,673
2550	861,326	1,103,848	510,489	105,151	77,948	2,703,762
2551	796,549	1,132,135	509,375	165,164	72,060	2,675,283
2552	694,510	950,574	595,550	417,499	68,060	2,726,193
2553	719,442	1,106,415	556,050	427,661	56,879	2,866,447
2554	747,284	1,300,815	519,628	339,942	44,712	2,952,381
2555	642,241	1,318,417	554,862	565,229	40,583	3,121,332
2556	316,809	591,354	248,508	336,961	17,249	1,510,881

ที่มา: สมาคมยางพาราไทย

มูลค่ายางพาราของไทย ระหว่างปี 2550 – 2556 มีมูลค่าเพิ่มขึ้นตลอด ดังตารางที่ 4 ซึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญของตลาดยางพาราที่มีต่อเศรษฐกิจไทย โดยมูลค่าของยางพารา ทั้งยางแปรรูปมาตรฐาน ยางผสม สารเคมี และผลิตภัณฑ์ยาง เพิ่มขึ้นจาก 320,550.52 ล้านบาทในปี 2550 เป็น 596,123.61 ล้านบาทในปี 2555 โดยมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นมูลค่ายางพาราที่มาจากยางแปรรูปมาตรฐาน นั้นหมายความว่า อุตสาหกรรมยางพาราส่งผลต่อการผลิต การบริโภค การจ้างงาน และภาวะเศรษฐกิจโดยรวม สอดคล้องกับมูลค่าการส่งออกยางธรรมชาติของไทยระหว่างปีระหว่างปี 2550-2555 โดยเฉพาะในปี 2554 มูลค่าการส่งออกยางพารามีมากที่สุดถึง 397,079.7 ล้านบาท ดังตารางที่ 5

ความสำคัญของอุตสาหกรรมยางพารา ทำให้รัฐบาลดำเนินการแทรกแซงราคายาง และให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรชาวสวนยางตามข้อเสนอของคณะกรรมการนโยบายยางธรรมชาติหรือกนย. ภายใต้โครงการแก้ไขปัญหายางพาราทั้งระบบ ปี 2557 ใน 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่

1. การปรับปรุงแนวทางช่วยเหลือยางพาราระยะสั้นเร่งด่วน ที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไข ในการประชุม กนย. เมื่อวันที่ 5 และ 9 กันยายน 2556 โดยกำหนดให้จ่ายเงินชดเชยให้เกษตรกร ไร่ละ 2,520 บาท หรือ เมื่อคำนวณเป็นกิโลกรัม จะเท่ากับ 12 บาท ต่อ ยางพารา 1 กิโลกรัม ซึ่งจะทำให้เกษตรกรจะมีรายได้ ไม่ต่ำกว่า 91 บาท ต่อ ยางพาราหนึ่งกิโลกรัม ณ ราคายางพาราในตลาดปี 2556 ที่กิโลกรัมละ 79 บาท และบนเงื่อนไขที่ว่าเกษตรกรมีต้นทุนปลูกยางประมาณ ไร่ละ 75 บาท โดยจำกัดความช่วยเหลือไม่เกิน 25 ไร่ และต้นยางต้อง

มีอายุไม่เกิน 25 ปี โดยมาตรการช่วยเหลือมีระยะเวลา 7 เดือน ตั้งแต่เดือน ก.ย. 56 ถึง มี.ค. 57 และต้องเป็นพื้นที่ที่มีเอกสารสิทธิ

2. อนุมัติวงเงินบกลาง ฯ จำนวน 21,248.95 ล้านบาท เพื่อใช้ดำเนินการแก้ไขปัญหาหระยะสั้น ซึ่งถือว่าการอนุมัติงบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น ซึ่งถือว่าได้มีการอนุมัติวงเงินเพิ่มขึ้น 15,620.94 ล้านบาท จากเดิมที่กรม.ได้อนุมัติไว้แล้ว จำนวน 5,628.01 บาท เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2556

3. มอบหมายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมหารือเพื่อหาแนวทางช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางที่ไม่มีเอกสารสิทธิ

4. งดเรียกเก็บเงินสงเคราะห์ หรือ เงิน Cess ซึ่งเป็นค่าธรรมเนียมที่ตามปกติ จะมีการเรียกเก็บจากผู้ส่งออกยางพารา แต่จะงดเรียกเก็บเป็น เวลา 4 เดือน ตั้งแต่วันที่ 2 กันยายน 2556 - 31 ธันวาคม 2556 ซึ่งจะ ทำให้เกษตรกรไม่ถูกพ่อค้ายงหักเงินรายได้ในส่วนนี้ประมาณ 3 บาท ต่อยางพารา 1 กิโลกรัม

นอกจากนี้ ภาครัฐยังใช้มาตรการสนับสนุนด้านการเงินแก่เกษตรกรชาวสวนยางโดยให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ปล่อยสินเชื่วงเงิน 5,000 ล้านบาท ให้เกษตรกรนำไปลงทุนแปรรูปยางพาราแผ่นดิบเป็นผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น และให้ธนาคารออมสินปล่อยสินเชื่ให้ผู้ประกอบการโรงงาน เพื่อปรับปรุงเครื่องจักรอุตสาหกรรม วงเงิน 15,000 ล้านบาท

ก่อนหน้านี้ภาครัฐได้ดำเนิน โครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคา ยางพารา ระยะเวลาของโครงการ 1 ปี 3 เดือน (มกราคม 2555 – มีนาคม 2556) เพื่อรักษาเสถียรภาพราคา ยางพารา โดยดำเนินการชะลอการจำหน่ายยางพาราออกสู่ตลาดในช่วง ที่ราคายางพาราผันผวน เพื่อพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรในการรักษาเสถียรภาพราคา ยางพารา โดยสนับสนุนวงเงินกู้ใช้รับซื้อน้ำยางสด หรือ ยางแผ่นดิบ หรือยางก้อนถ้วย มาแปรรูปหรือส่งขายให้องค์การสวนยาง นำไปแปรรูปเป็นน้ำยางข้น ยางแผ่นรมควัน ยางแท่งรมควันอัดก้อน ยางแท่ง ทำให้สถาบันเกษตรกร และ หรือองค์การสวนยาง สามารถเก็บรักษา ยางพาราไว้ได้เอง รอจำหน่ายเมื่อราคาเหมาะสม หรือเมื่อสิ้นสุดโครงการ โดยมีเป้าหมายเพื่อลดอุปทาน ยางพาราเพื่อให้มีราคาซื้อขายที่เหมาะสมและยั่งยืนอยู่ที่ระดับประมาณ 120 บาทต่อกิโลกรัม

อย่างไรก็ตาม แม้ภาครัฐจะเข้ามาแทรกแซงกลไกราคายางพารา แต่ก็ไม่สามารถทำให้ราคายางพาราปรับตัวสูงขึ้นได้ในช่วงที่ราคายางพาราตกต่ำ ขณะเดียวกันแม้มีการจัดให้มีการซื้อขายสัญญาล่วงหน้าสัญญา ยางแผ่นรมควันชั้น 3 แต่การศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการค้นพบราคา (Price Discovery) ตามกลไกของราคาที่แท้จริงของเกษตรกรชาวสวนยาง ซึ่งสามารถทราบถึงแนวโน้มของราคายางพาราสินค้าที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นั้นยังมีน้อยมาก รวมทั้งการศึกษาเกี่ยวกับการลดความผันผวนของราคายางพาราในช่วงที่ผ่านมา

ที่สำคัญยังไม่มีการศึกษาบ่งบอกว่า รัฐบาล ผู้ประกอบการ และเกษตรกรได้เข้าไปใช้กลไกการซื้อขายล่วงหน้ายางพาราในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยในการประกันความเสี่ยงด้านราคา รวมทั้งการกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการยางพาราตั้งแต่ผู้ผลิตถึงผู้บริโภค เช่น การวางแผนการผลิตให้กับเกษตรกร การกำหนดราคาขาย การระบายยางพาราในสต็อกของรัฐ และการเก็บสต็อกยางพารา เป็นต้น

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาต้นทุน ราคาขาย และกำไรจากยางพาราของไทยใน 2558 ตั้งแต่ขั้นตอนเกษตรกรชาวสวนยางพารา พ่อค้าท้องถิ่น โรงงานแปรรูป และผู้ส่งออกยางพารา ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจากอดีตอย่างมาก โดยเฉพาะหลังจากรัฐบาลปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำเป็น 300 บาทต่อวัน นอกจากนั้นในปี พ.ศ. 2554 และปี พ.ศ. 2555 มีการขยายพื้นที่การปลูกยางพาราจำนวนมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้ต้นทุนการผลิตทั้งในรูปแบบตัวเงิน และในรูปแบบที่ไม่ใช่ตัวเงินเกิดการเปลี่ยนแปลง จนทำให้เกิดการบิดเบือนตลาด (Market Distortion)

นอกจากนี้ยังพัฒนาแบบจำลองการกำหนดราคายางพาราของไทย โดยอาศัยแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปเชิงพลวัต (Dynamic Stochastic General Equilibrium Model) เพื่อกำหนดราคายางพาราของไทย รวมทั้งศึกษาการส่งผ่านของราคายางพาราในตลาดโลกไปสู่ราคาในตลาดท้องถิ่น และประสิทธิภาพของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยในการเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและอ้างอิงราคาในตลาดพื้นที่

ตารางที่ 4 มูลค่ายางพาราของไทย ช่วงปี 2550 - 2556 (หน่วย (Unit) : ล้านบาท (Million Baht))

รายการ (Types)	มูลค่าในปี พ.ศ. (value)						
	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556 ม.ค.-มี.ค.
ยางแปรรูปมาตรฐาน (Transformed rubber)							
ยางแผ่นรมควัน (RSS)	64,022.10	69,173.38	42,995.55	67,700.47	115,400.12	68,898.07	20,638.09
ยางแท่ง (TSR)	73,061.49	87,500.02	50,146.11	97,737.08	171,762.30	129,912.47	34,034.69
น้ำยางข้น (Concentrated latex)	49,717.63	46,110.52	40,638.64	35,143.69	76,632.76	61,506.47	15,283.67
อื่นๆ (Other)	7,555.16	20,844.33	12,483.30	48,681.26	19,523.42	9,836.84	1,873.05
รวม (รวม)	194,356.38	223,628.25	146,263.60	249,262.50	383,318.60	270,153.85	71,829.50
ยางผสมสารเคมี (Compound rubber)	11,865.31	17,685.55	28,795.91	47,117.53	57,571.44	66,150.00	NA
ผลิตภัณฑ์ยาง (Rubber roducts)							
ยางยานพาหนะ (Tyre for Motorcars)	53,718.31	66,591.44	68,726.08	82,285.75	111,659.04	104,650.20	NA
ยางยืด (Elastic)	6,406.10	6,513.54	7,645.66	9,746.07	11,056.31	10,733.20	NA
ถุงมือยาง (Glove)	25,274.01	28,017.27	28,623.33	30,445.53	34,382.14	36,456.70	NA
อื่นๆ (Other)	28,930.41	31,100.83	19,009.07	33,833.71	38,315.83	107,979.66	NA
รวม (รวม)	114,328.83	132,223.08	124,004.14	156,311.06	195,413.32	259,819.76	NA
รวมทั้งหมด (รวม)	320,550.52	373,536.88	299,063.65	452,691.09	636,303.36	596,123.61	

ที่มา: สถิติยางประเทศไทย, สถาบันวิจัยยาง 2554.

Source: Thailand Rubber Statistics, Rubber Research Institute of Thailand 2011

ตารางที่ 5 ปริมาณและมูลค่าการส่งออกยางธรรมชาติของไทยระหว่าง ปี 2550 - 2555

ชนิดยาง ธรรมชาติ (Item)	2550/2009		2551/2008		2552/2009		2553/2010		2554/2011		2555/2012 (ม.ค. - ธ.ค.) (Jan. - Dec. 2012)	
	ปริมาณ (กก) / Quantity (kg)	มูลค่า (บาท)/ Value (Baht)	ปริมาณ (กก) / Quantity (kg)	มูลค่า (บาท)/ Value (Baht)	ปริมาณ (กก) / Quantity (kg)	มูลค่า (บาท)/ Value (Baht)	ปริมาณ (กก) / Quantity (kg)	มูลค่า (บาท)/ Value (Baht)	ปริมาณ (กก) / Quantity (kg)	มูลค่า (บาท)/ Value (Baht)	ปริมาณ (กก) / Quantity (kg)	มูลค่า (บาท)/ Value (Baht)
น้ำยาง	887,441,844	43,668,337,953	836,404,372	46,163,943,352	1,007,537,232	40,621,488,109	898,453,578	59,406,496,607	876,382,199	76,632,762,871	949,102,990	61,506,466,968
ยางแผ่น รมควัน	876,681,820	64,013,373,149	768,850,826	69,174,063,291	687,625,157	42,966,185,688	692,355,661	72,929,821,833	753,862,620	129,161,273,763	660,661,625	68,898,061,352
ยางแท่ง	877,679,727	64,484,196,699	986,613,749	88,100,005,627	825,072,527	50,121,924,593	930,494,646	96,595,622,939	1,224,125,337	171,762,297,451	1,286,913,715	129,912,463,505
ยางแผ่น	323,261,057	22,123,728,963	240,113,097	20,187,172,714	218,004,584	12,464,966,108	211,977,533	20,318,469,968	142,609,173	19,518,469,489	102,107,644	9,825,376,068
ยาง ธรรมชาติ อื่นๆ	813,221	48,109,979	143,003	3,045,029	344,587	13,646,056	325,718	12,087,209	39,024	4,953,592	110,930	11,448,899
รวม (รวม)	2,965,877,669	194,337,746,743	2,832,125,047	223,628,230,013	2,738,584,087	146,188,210,554	2,733,607,136	249,262,498,556	2,997,018,353	397,079,757,166	2,998,896,904	270,153,816,792

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

Source: Information and Communication Technology Center, Office of the Permanent Secretary Ministry of Commerce in association with Thai Customs Department

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการผลิต ผลผลิต ต้นทุน ราคาขาย และกำไรที่เกษตรกรได้รับจากการปลูกยางพารา
2. เพื่อศึกษาทดสอบความมีประสิทธิภาพของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยในการซื้อขายยางพาราและการส่งผ่านราคาขายพาราจากตลาดโลกไปสู่ตลาดท้องถิ่น
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงราคาขายพาราในตลาดโลกที่มีต่อรายได้ของเกษตรกรที่ปลูกยางพาราของประเทศไทย
4. เพื่อพัฒนาแบบจำลองการกำหนดราคาขายพาราที่เหมาะสม

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1) ขอบเขตเนื้อหาการวิจัย โดยการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาต้นทุน ราคาขาย และกำไรของยางพาราในปี พ.ศ.2558 และต้นทุน ราคาขาย และกำไรของยางพาราในอดีตที่ผ่านมา การพัฒนาแบบจำลองการกำหนดราคาขายพาราเพื่ออธิบายถึงกลไกราคาในการจัดสรรรายได้จากยางพาราที่มีประสิทธิภาพในระบบเศรษฐกิจ รวมทั้งความมีประสิทธิภาพของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยในการซื้อขายยางพารา และการส่งผ่านราคาขายพาราจากตลาดโลกไปสู่ตลาดท้องถิ่น และผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงราคาขายพาราในตลาดโลกที่มีต่อรายได้ของเกษตรกรที่ปลูกยางพาราในภาคต่างๆของประเทศไทย

2) ขอบเขตด้านพื้นที่ ในการศึกษาวิจัยจะดำเนินการสำรวจข้อมูลโครงสร้างราคาขายพาราของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2558 ในพื้นที่เพาะปลูกสำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ บึงกาฬ ภาคตะวันออก คือ จันทบุรี และภาคใต้ คือ สงขลา การเก็บรวบรวมข้อมูลจากตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย และข้อมูลอื่นๆจากหน่วยงานต่างๆ ระหว่าง พ.ศ. 2547 – 2558 เพื่ออธิบายโครงสร้างราคาขายพาราของประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาทั้งในด้านต้นทุนและราคาขายตั้งแต่ผู้ผลิตจนกระทั่งถึงผู้ส่งออก รวมทั้งพัฒนาแบบจำลองการกำหนดราคาขายพาราของประเทศไทย การส่งผ่านราคาขายพาราในตลาดโลกไปสู่ราคาขายพาราในตลาดท้องถิ่นและประสิทธิภาพของตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย

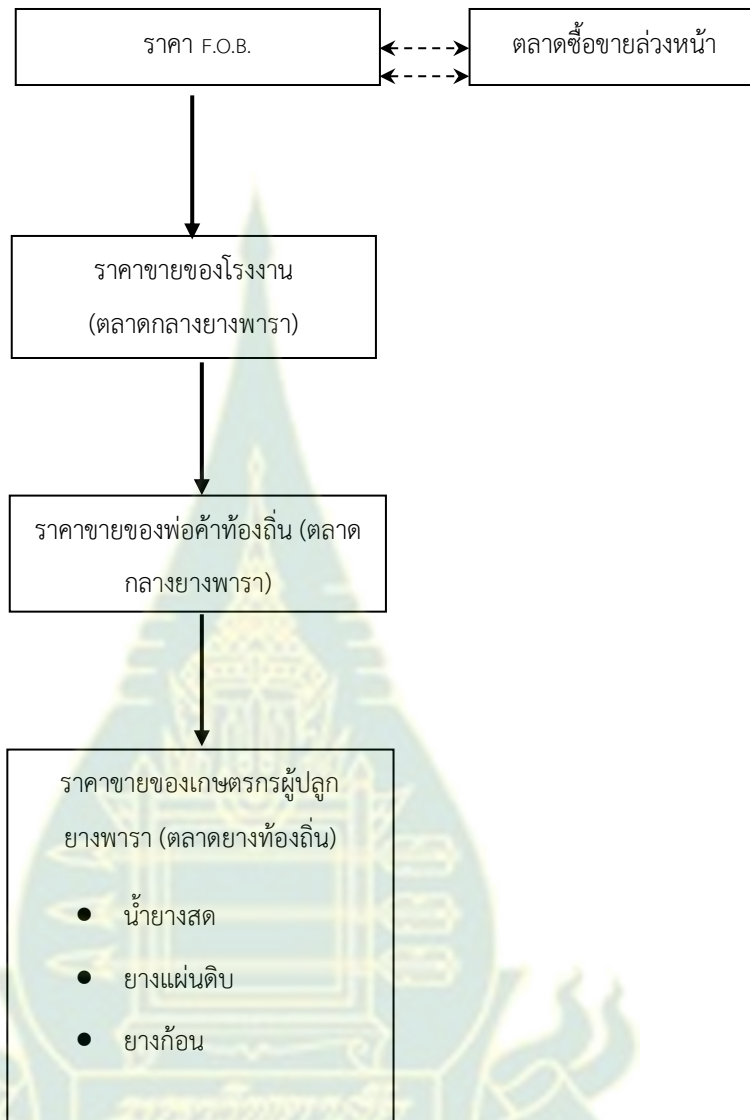
3) ขอบเขตด้านตัวแปร ประกอบด้วยตัวแปรตาม และตัวแปรอิสระ โดยตัวแปรตาม คือ ราคาขายพารา เช่น ราคาหน้าฟาร์ม ราคาขายส่ง ราคาส่งออก (FOB) ราคาตลาดโลก ส่วนตัวแปรอิสระประกอบด้วย ปริมาณยางพาราในประเทศ รายได้ของต่างประเทศ อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

ราคาผลิตภัณฑ์ยางพารา

กรอบแนวคิดการวิจัย

1. กรอบแนวคิดในการศึกษาต้นทุน ราคาขาย และกำไรของยางพารา และการส่งผ่านราคายางพาราในตลาดโลกมาสู่ราคายางพาราท้องถิ่นมาจากกระบวนการซื้อขายยางพาราของผู้ผลิตและผู้ประกอบการแต่ละขั้นตอน โดยผู้นำเข้ายางพาราของแต่ละประเทศจะติดต่อกับผู้ส่งออกไทย โดยพิจารณาราคายางพาราในตลาดล่วงหน้าโตเกียว ตลาดสินค้าโภคภัณฑ์สิงคโปร์ และตลาดล่วงหน้าเซี่ยงไฮ้ ณ วันปัจจุบันเป็นราคาอ้างอิงและต่อรองราคาเพื่อตกลงทำการซื้อขาย โดยราคาที่ตกลงซื้อจะเป็นราคา F.O.B. (Free on Board) ซึ่งผู้ส่งออกจะจัดหายางพาราจากการรับซื้อจากโรงงานแปรรูป โดยนำราคา F.O.B. หักด้วยค่าใช้จ่ายในการขนส่ง ค่าใช้จ่ายในการส่งออก และหักด้วยเงินสงเคราะห์ (CESS) ซึ่งเป็นค่าธรรมเนียมที่เก็บจากผู้ส่งออกยางพารา ส่วนโรงงานแปรรูปก็จะจัดหาวัตถุดิบจากพ่อค้าท้องถิ่นเพื่อนำมาสร้างมูลเพิ่มให้ยางพารา โดยกำหนดราคารับซื้อยางพาราจากราคาที่ขายได้ของโรงงานแปรรูป หักด้วยต้นทุนการดำเนินงาน และบวกด้วยกำไร เช่นเดียวกับพ่อค้าท้องถิ่นก็จะรับซื้อยางพาราจากเกษตรกรผู้ปลูกยาง โดยจากราคาที่จะขาย หักด้วยต้นทุน บวกด้วยกำไรเช่นกัน ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การกำหนดราคายางพาราในประเทศไทย

ที่มา: ปรับปรุงจาก กฤษณี พิสูจน์กุล 2557. “เบื้องหลังตลาดและการกำหนดราคายางพาราไทย” ธนาคารแห่งประเทศไทย 8 กันยายน 2557.

2. กรอบแนวคิดในพัฒนาแบบจำลอง

แนวความคิดที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้พัฒนามาจากแบบจำลองของ Arseneau and Leduc (2013) โดยพัฒนามาจากแบบจำลองการคาดการณ์คลังสินค้าอย่างมีเหตุผล (Rational Expectations

Storage Model) และกรอบคิดดุลยภาพทั่วไปด้านเศรษฐศาสตร์มหภาค (General Equilibrium Macroeconomic Framework)

แบบจำลองดังกล่าวประกอบด้วยครัวเรือน และธุรกิจ โดยสมมติให้ครัวเรือนขายแรงงานให้ภาคธุรกิจ และเก็บออมโดยการถือครองพันธบัตรเพียงช่วงเวลาเดียวเท่านั้น นอกจากนี้ยังสมมติให้ครัวเรือนเก็บสินค้าโภคภัณฑ์ไว้ด้วย (Primary Commodity) นั่นคือ การถือครองสินค้าโภคภัณฑ์ไว้จะช่วยให้ครัวเรือนสามารถทำให้ซัดปัญหาความไม่แน่นอนของสินค้าโภคภัณฑ์ได้

ด้านการผลิตตามแบบจำลองดังกล่าวแบ่งออกเป็น 2 ภาคการผลิต ประกอบด้วยภาคการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย (Final Goods Sector) และภาคการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ (Primary Commodity Sector) ซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตสำหรับการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย

2.1 ครัวเรือน (Households)

ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของครัวเรือนเกิดจากการบริโภคสินค้าขั้นสุดท้าย (c_t) ชั่วโมงการทำงาน (Hours Worked: n_t) และครัวเรือนบริโภคสินค้าโภคภัณฑ์ ($q_{H,t}$) เช่น อาหาร สินค้าเกษตรกรรม เป็นต้น ดังนั้นฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของครัวเรือน จึงสามารถเขียนในรูปสมการ ดังต่อไปนี้

$$U_t = \sum_{t=0}^{\infty} \beta^t (\log c_t + \log(1-n_t) + \log q_{H,t}) \quad (1)$$

สมมติให้ครัวเรือนสามารถซื้อพันธบัตรที่มีอายุ 1 ช่วงเวลา (b_{t+1}) และสามารถซื้อสินค้าโภคภัณฑ์เท่ากับ s_t หน่วย เพื่อเก็บตุนไว้จนกระทั่งถึงเวลาในช่วงถัดไป ดังนั้นครัวเรือนจึงเลือกอนุกรมของ $c_t, n_t, q_{H,t}, s_t, b_{t+1}$ เพื่อ maximize สมการ (1) ภายใต้ข้อจำกัดของอนุกรมงบประมาณ และข้อจำกัดของการกักเก็บสินค้า นั่นคือ

$$c_t + p_{b,t+1}b_{t+1} + p_t q_{H,t} + p_t s_t + \kappa s_t = w_t n_t + b_t + p_t s_{t-1} + \Pi_t^F + \Pi_t^C \quad (2)$$

$$s_t \geq 0 \quad (3)$$

โดยที่ $p_{b,t+1}$ คือ ราคาของพันธบัตรที่แท้จริง

κ คือ ต้นทุนของการกักเก็บสินค้าซึ่งวัดในรูปของมวลรวมสินค้าอุปโภคบริโภค

w_t คือ ค่าจ้างที่แท้จริง

p_t คือ ราคาโดยเปรียบเทียบของสินค้าโภคภัณฑ์

Π_t^F คือ กำไรของผู้ผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย

Π_t^C คือ กำไรของผู้ผลิตสินค้าโภคภัณฑ์

2.2 การผลิต (Production)

ด้านการผลิตตามแบบจำลองนี้ประกอบด้วย 2 ภาคการผลิต ได้แก่ ภาคการผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย และภาคการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ภาคการผลิตสินค้าขั้นสุดท้ายนั้น หน่วยธุรกิจจะถือครองทุนจำนวน k_t พร้อมกับใช้แรงงาน (n_t) และ สินค้าโภคภัณฑ์สำหรับหน่วยธุรกิจ ($q_{t,t}$) สำหรับผลิตสินค้าขั้นสุดท้าย ตามสมการการผลิตดังนี้

$$y_t = n_t^\gamma \left((1-\omega)\bar{k}^\alpha + \omega q_{t,t}^\alpha \right)^{\frac{1-\gamma}{\alpha}} \quad (3)$$

ภาคการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ ถูกสมมติให้เป็น stochastic endowment economy ดังนั้นจะสามารถเขียนสมการการผลิตของสินค้าโภคภัณฑ์ได้ว่า

$$h_t = \bar{h}(1+v_t) \quad (4)$$

โดยที่ $v_t \sim N(0, \sigma_v^2)$

iid

กำหนดให้

\bar{h} คือ การผลิตที่วางแผนไว้ (Planned production)

h_t คือ การผลิตที่เกิดขึ้นจริง

v_t คือ ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่ม

แนวความคิดเบื้องต้นของการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ก็คือ เมื่อเกษตรกรผู้ปลูกยางพาราวางแผนการผลิตในปริมาณเท่าเดิมเหมือนในอดีตที่ผ่านมา แต่เมื่อปัจจัยต่างๆทำให้ผลผลิตที่ผลิตออกมาค่อนข้างไม่ดี เช่น อากาศไม่เหมาะสม ขาดแคลนน้ำ ส่งผลให้ผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงต่ำกว่าผลผลิตที่วางแผนไว้ นั่นหมายความว่าหากอากาศค่อนข้างดี ไม่ขาดแคลนน้ำ ก็จะทำให้ผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงสูงกว่าผลผลิตที่วางแผนไว้ ทำให้อากาศและน้ำจึงเป็นปัจจัยเชิงสุ่มของการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์

2.3 ดุลยภาพ (Equilibrium)

การผลิตของหน่วยธุรกิจในการปลูกยางพารา นั้น อยู่เงื่อนไขการสร้างกำไรสูงสุดของหน่วยธุรกิจ ซึ่งสามารถหาได้จาก

$$\pi = (TR - TC).Area \quad (5)$$

กำหนดให้

π = กำไรของหน่วยธุรกิจ

TR = รายรับรวมของหน่วยธุรกิจ

TC = รายจ่ายรวมของหน่วยธุรกิจ

Area = พื้นที่ปลูกยางพารา (ไร่)

$$\pi = (P.Q - AC.Q).Area \quad (6)$$

$$\pi = (P - AC)Q.Area \quad (7)$$

ในระยะสั้นนั้น ต้นทุนเฉลี่ยของหน่วยธุรกิจ ปริมาณผลผลิต และจำนวนพื้นที่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง จึงกำหนดให้มีค่าคงที่ในระยะสั้น จะได้ว่า

$$E(\pi) = E(P - AC) \cdot \bar{Q} \cdot \bar{Area} \quad (8)$$

ดังนั้น กำไรที่คาดการณ์ได้ของหน่วยธุรกิจ จึงเท่ากับราคา that คำนวณได้ของหน่วยธุรกิจดังนี้

$$E(\pi) = E(P) \quad (9)$$

ทั้งนี้ราคา that คำนวณ (P^e) สามารถเขียนให้อยู่ในรูปฟังก์ชันของราคาสินค้าในอดีต นั่นคือ

$$P^e = f(P_{t-1}, P_{t-2}, \dots) \quad (10)$$

นั่นแสดงให้เห็นว่า เมื่อกำหนดให้ต้นทุนเฉลี่ยของหน่วยธุรกิจ ปริมาณผลผลิต และจำนวนพื้นที่ คงที่ ในระยะสั้น จะพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างกำไรที่คาดการณ์ของหน่วยธุรกิจ และราคา that คำนวณของหน่วยธุรกิจ ซึ่งขึ้นอยู่กับราคาคาผลผลิตในอดีต

นิยามศัพท์

1. ตลาดที่มีประสิทธิภาพ (Efficiency Market) หมายถึง ราคาสินค้าในตลาดนั้นๆสะท้อนข้อมูลข่าวสารทั้งหมดอย่างทันที
2. โครงสร้างราคาประกอบด้วยต้นทุน กำไร และราคาขาย ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะของขั้นตอนการผลิตต่างๆตั้งแต่เกษตรกรชาวสวนยาง พ่อค้าท้องถิ่น โรงงานแปรรูป พ่อค้าส่งออก
3. ราคายุติ (Settlement Price) หมายความว่า ราคาที่ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยกำหนดในแต่ละวันเพื่อใช้ในการปรับฐานะบัญชีเงินประกัน
4. ยางแผนรมควันชั้น 3 (RSS3) หมายถึง ยางพาราที่ได้ทำการกรีด และทำการรวบรวมเป็นแผนพร้อมกับการรมควัน โดยให้มีลักษณะตามที่ตลาดซื้อขายต้องการในชั้นที่ 3 และเป็นผลิตภัณฑ์ที่ซื้อขายกันในตลาดล่วงหน้าและตลาดส่งมอบทันที เนื่องจากเป็นสินค้าที่สามารถเก็บรักษาได้เป็นระยะเวลานาน
5. ราคายางแผนรมควันชั้น 3 ในตลาดส่งมอบทันที หมายถึง ราคาซื้อขาย ณ ตลาดสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงต้นทุน ราคาขาย และกำไรจากยางพารา และการเปลี่ยนแปลงของต้นทุน ราคาขาย และกำไรจากยางพาราของประเทศไทยในปี 2558 เมื่อเปรียบเทียบกับในอดีต
2. ทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพของราคายางพาราในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยและการส่งผ่านราคาจากตลาดโลกไปสู่ตลาดท้องถิ่น
3. ทำให้ทราบถึงผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงราคายางพาราในตลาดโลกที่มีต่อรายได้ของเกษตรกรที่ปลูกยางพาราในภาคต่างๆของประเทศไทย ซึ่งจะสามารถบอกถึงการบิดเบือนราคาในตลาดได้ ส่งผลให้รัฐสามารถออกแบบมาตรการเพื่อให้เกษตรกรได้รับราคาดีขึ้นได้
4. ทำให้ได้รับแบบจำลองการกำหนดราคายางพาราที่เหมาะสม